

3^ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ, 26-28 ΜΑΡΤΙΟΥ 2015

ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΔΟΣΗΣ
ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ (ΕΜΔΙΕΤ)
ΚΑΙ
ΤΜΗΜΑ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ, ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ (ΜΙΘΕ)
ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΜΙΘΕ, ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥΠΟΛΗ ΖΩΓΡΑΦΟΥ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ: ΤΗΛ. 210-7275550

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Πέμπτη 26 Μαρτίου

ΑΙΘΟΥΣΑ Α

ΕΓΓΡΑΦΗ
10:00-11:00

ΚΑΛΩΣΟΡΙΣΜΑ
11:00-11:30

- **Γιάννης Χριστιανίδης**, Πρόεδρος Τμήματος ΜΙΘΕ
- **Χριστιάνα Χριστοπούλου**, Εκπρόσωπος ΕΜΔΙΕΤ

1η Συνεδρία
11:30-13:30

ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ, ΑΛΧΗΜΕΙΑ ΚΑΙ ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΑ

- **Γιώργος Παπαδόπουλος**, Τα πνεύματα στη φυσιολογία. Από τον Γαληνό μέχρι τον Καρτέσιο
- **Αθανάσιος Ρηνώτας**, Θρησκεία και Αλχημεία. Τρία ιστοριογραφικά παραδείγματα: Αρχαιότητα, Αραβία και Δυτικός Μεσαίωνας
- **Ιωάννα Γ. Σταύρου – Ευθύμιος Π. Μπόκαρης**, Η συγκρότηση της πρώτης «φαρμακοποιίας» από τον Νικόλαο Αγραφιώτη στις ελληνόφωνες περιοχές κατά τον 17ο αιώνα

(Προεδρείο: Γεράσιμος Μέρμανος)

Μεσημεριανό διάλειμμα 13:30-15:00

2η Συνεδρία

15:00-16:30

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ Ι

- **Χριστίνα Σίνου**, Το θήλυ κατ' Αριστοτέλη: Η αντίληψη περί του θηλυκού γένους στα βιολογικά έργα του Αριστοτέλη
- **Σταύρος Ιωαννίδης**, (Πρώιμη) Μοντέρνα Σύνθεση και μεταλλακτικές θεωρίες της εξέλιξης. Μια διαμάχη που δεν έγινε;

(Προεδρείο: Θόδωρος Αραμπατζής)

Διάλειμμα 16:30-17:30

Στρογγυλή τράπεζα

17:30-20:00

Ποιος ο ρόλος της ιστορίας στο σχεδιασμό πολιτικών και στη λήψη πολιτικών αποφάσεων;

Συμμετέχοντες

Στάθης Αραποστάθης, ΜΙΘΕ/ΕΚΠΑ

Κώστας Γαβρόγλου, ΜΙΘΕ/ΕΚΠΑ

Τέλης Τύμπας, ΜΙΘΕ/ΕΚΠΑ

Γιάννης Καλογήρου, ΕΜΠ

Αντώνης Λιάκος, ΕΚΠΑ

Βάσια Λέκκα, ΕΚΠΑ

Μαρία Μπόττη, Ιόνιο Πανεπιστήμιο

(Προεδρείο: Θόδωρος Αραμπατζής)

ΑΙΘΟΥΣΑ Β

1η Συνεδρία

11:30-13:30

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ Ι

- **Στάθης Αραποστάθης**, Πατέντες, Νόμοι, Πολιτική στην Ελλάδα, 1900-1940
- **Ευαγγελία Χατζηκωνσταντίνου**, Αστικός εκσυγχρονισμός, οδικό δίκτυο και πόλη. Το παράδειγμα της λεωφόρου Συγγρού στο πέρασμα από τον 19ο στον 20ο αιώνα
- **Κώστας Βαττές - Κατερίνα Ζαχαροπούλου**, Περιβάλλον - Τουρισμός -Τεχνολογία: Διαστάσεις της ιστορικής σχέσης στην ελληνική περίπτωση

(Προεδρείο: Κώστας Γαβρόγλου)

Μεσημεριανό διάλειμμα 13:30-15:00

2η Συνεδρία

15:00-17:00

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ II

- **Σπύρος Τζόκας**, Θεσμικές δομές και πτυχές της διαχείρισης και της οργάνωσης της καινοτομίας στην ελληνική βιομηχανία (τέλος του 19ου αιώνα - 1940)
- **Ανδρέας Λυμπεράτος - Δημήτριος Χαριτάτος**, Έλληνες κατασκευαστές μηχανικών ρολογιών: μια πρώτη προσέγγιση
- **Σοφία Ασημοπούλου - Σταύρος Καμαρούδης**, Όψεις της βιομηχανικής κληρονομιάς: Ο Ατμόμυλος της «Ανωνύμου Βιομηχανικής και Εμπορικής Εταιρείας Θεσσαλονίκης» (Αλλατίνη) κατά τη διάρκεια των πολεμικών συγκρούσεων 1912-1923

(Προεδρείο: Τέλης Τύμπας)

Διάλειμμα 17:00-17:30

Παρασκευή 27 Μαρτίου

ΑΙΘΟΥΣΑ Α

1η Συνεδρία

10:00-11:30

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ II

- **Θοδωρής Δημητράκος**, Για τη Σχέση Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης: Επανεξετάζοντας τον Lakatos
- **Ευστάθιος Βέλτσος**, Η «ατομική θεωρία» και το «άτομο» στις ιστορίες της χημείας των Γάλλων χημικών A. Wurtz (1817-1884) και M. Berthelot (1827-1907)
- **Γιώργος Γρόλλιος - Χρήστος Τζήκας**, Ιστορία της Ιστορίας της Παιδαγωγικής στην Ελλάδα 1881-1974

(Προεδρείο: Σταύρος Ιωαννίδης)

Διάλειμμα 11:30-12:00

2η Συνεδρία

12:00-14:30

18ΟΣ ΑΙΩΝΑΣ: ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ

- **Marie Dupond**, Μία ιστορική προοπτική στις σχέσεις μεταξύ μαθηματικών κλάδων και τεχνικών πεδίων στα έργα των D'Alembert, Condorcet και Monge
- **Αθηνά Κονταλή**, Οι επιστημολογικές εκδοχές της ιστορικής γνώσης στη Λογική του Ευγένιου Βούλγαρη
- Θεματικές προσεγγίσεις με αφορμή το βιβλίο του Μανώλη Πατηνιώτη *Στοιχεία φυσικής φιλοσοφίας. Ο ελληνικός επιστημονικός στοχασμός τον 17ο και 18ο αιώνα*
Δημήτρης Πετάκος, Πολλαπλές όψεις της Νεωτερικότητας στον 17ο και 18ο αιώνα: Η περίπτωση της Αγγλίας και της Νευτώνειας Φιλοσοφίας
Αθανασία Μεγρέμη, Η διαμόρφωση της φυσιογνωμίας του «λογίου» μέσα από υλικές και πνευματικές διαδρομές
Ειρήνη Μεργούπη-Σαβαΐδου, Η οικειοποίηση της νέας φυσικής φιλοσοφίας από τους λογίους της ευρωπαϊκής περιφέρειας
Φαίδρα Παπανελοπούλου, Ιστοριογραφικά προβλήματα της διάκρισης Κέντρου-Περιφέρειας
Μανώλης Πατηνιώτης, Λέξεις χωρίς κείμενο: Ιστοριογραφικοί προβληματισμοί με αφορμή ένα ευρετήριο

(Προεδρείο: Χριστιάνα Χριστοπούλου)

Μεσημεριανό διάλειμμα 14:30-17:00

3η Συνεδρία

17:00-19:00

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΗ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΜΟΡΦΩΝ ΕΤΕΡΟΤΗΤΑΣ

Διοργανωτές: Βάσια Λέκκα, Γρηγόρης Πανουτσόπουλος

- **Βάσια Λέκκα – Γρηγόρης Πανουτσόπουλος**, «Μιαρά» σώματα και χάραξη συνόρων: μία εναλλακτική ανάγνωση του κυρίαρχου επιστημονικού και τεχνολογικού αφηγήματος της μετανάστευσης
- **Ζάχος Χριστοδουλόπουλος**, Τα συστήματα υγείας και εκπαίδευσης ως μηχανισμοί ενσωμάτωσης, διαχωρισμού και αποκλεισμού των μεταναστών
- **Δανάη Αυγέρη – Παύλος Τριανταφύλλου**, Αποκλεισμοί εξ αίματος: η περίπτωση του αποκλεισμού των ομοφυλόφιλων από την αιμοδοσία
- **Γιώργος Ματτές**, Ιστορίες της αστυνομικής μοτοσυκλέτας στην Ελλάδα: από την καταστολή στη διαχείριση της ασφάλειας

(Προεδρείο: Θανάσης Λάγιος)

Διάλειμμα 19:00-19:30

ΑΙΘΟΥΣΑ Β

1η Συνεδρία

10:00-12:00

Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΩΡΟ

- **Ανδρέας Βούρτσης, Θάνα Θλιβερού, Βάσια Λέκκα, Έρση Μπάκου, Αριάδνη Φυτοπούλου**, Μεταδίδοντας τη γνώση: Ο Alexander Fleming ως «απόστολος» της πενικιλίνης
- **Ε. Χορδάκη, Α. Παπαλέξης, Α. Κλημόπουλος, Ω. Δεπούντη**, Τα σχολικά εγχειρίδια των φυσικών επιστημών και η σχέση τους με την τεχνοεπιστήμη
- **Κωνσταντίνος Μορφάκης**, Από τα πειράματα παρθενογένεσης στη γέννηση της Dolly: Μια ιστορία αλλαγών της τεχνοεπιστημονικής ορολογίας για την κλωνοποίηση στις ευρείας κυκλοφορίας ελληνικές εφημερίδες
- **Σ. Αλεξιάκης, Κ. Ράπτης, Α. Παπαλέξης, Ε. Χορδάκη, Α. Κλημόπουλος, Ω. Δεπούντη, Η Τεχνοεπιστημονική συγκρότηση του δημόσιου λόγου στις τοπικές κοινωνίες: Η περίπτωση της εκτροπής του Αχελώου.**

(Προεδρείο: Ειρήνη Μεργούπη-Σαβαΐδου)

Διάλειμμα 12:00-12:30

2η Συνεδρία

12:30-14:00

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ

- **Χρήστος Γ. Μακρουπούλιας**, Από την ελληνιστική Αλεξάνδρεια στη μεσαιωνική Κωνσταντινούπολη: οι πολεμικές και ειρηνικές χρήσεις της καταθλιπτικής αντλίας Κτησίβιου
- **Ελένη Όλγα Δεληγιάννη**, Santa Maria dei Miracoli Χανίων: Τεκμηρίωση, κατασκευαστικές φάσεις και μελέτη ανάδειξης
- **Μιχαήλ Παναγόπουλος, Κωνσταντίνος Παπαοδυσσεύς, Παναγιώτης Ρουσόπουλος, Δημήτρης Αραμπατζής**, Χρήση γεωμετρικών οδηγών στην κατασκευή προϊστορικών τοιχογραφιών

(Προεδρείο: Νατάσα Φιλιππουπολίτη)

Διάλειμμα 14:00-15:00

3η Συνεδρία

15:00-17:00

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

- **Ιουλία Ηλιάδη**, Η τεχνολογία του στρατοπέδου: χωρική ανάγνωση των λοιμοκαθαρτηρίων και των σύγχρονων κέντρων κράτησης μεταναστών
- **Πέτρος Φωκαΐδης, Αλεξάνδρα Χρονάκη**, Τεχνολογίες της Υγείας στην Αποικιακή Κύπρο: Το Νέο Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας, 1936-39
- **Κωνσταντίνος Ράπτης**, Τεχνολογία, Χρόνος, Θάνατος
- **Σοφία Φαχουρίδου**, Μια ολόκληρη πόλη μέσα σε ένα κτήριο. Κατακόρυφες πόλεις στην επιστημονική φαντασία

(Προεδρείο: Σπύρος Τζόκας)

Διάλειμμα 17:00-17:30

4η Συνεδρία

17:30-19:00

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ III

- **Στυλιανός Καμπουρίδης**, Τι είδους επιστήμη περιέχει αυτό το πρόγραμμα; Η διάδοση του κβαντοχημικού λογισμικού κατά την δεκαετία του 1970
- **Μαριλένα Πατεράκη-Τέλης Τύμπας**, Σώμα και τεχνοκρατία: οι ουτοπίες της ανθρώπινης βελτίωσης στην Αναφορά NBIC του 2002
- **Αίγλη Χατζούλη**, Συγγένεια και οικογένεια υπό το πρίσμα της υπογονιμότητας και των νέων τεχνολογιών αναπαραγωγής. Μια ανθρωπολογική διερεύνηση

(Προεδρείο: Έλενα Μανιάτη)

19:00-19:30 Διάλειμμα

Στρογγυλή Τράπεζα

19:30-21:00

Η διοργάνωση από το τμήμα ΜΙΘΕ του 9ου Πανελληνίου Συνεδρίου Ιστορίας, Φιλοσοφίας και Διδακτικής των Φυσικών Επιστημών.

Συμμετέχοντες

Γιάννης Χριστιανίδης ΜΙΘΕ / ΕΚΠΑ

Κώστας Γαβρόγλου ΜΙΘΕ / ΕΚΠΑ

Δημήτρης Κολιόπουλος ΤΕΕΑΠΗ / Πανεπιστήμιο Πατρών

Κώστας Σκορδούλης ΠΤΔΕ / ΕΚΠΑ

Σάββατο 28 Μαρτίου

Ημερίδα / Workshop

Τεχνολογίες στην Ελλάδα, από τον 19ο στον 21ο αιώνα / Technologies in Greece, from the 19th to the 21st century

Διοργανωτές: Στάθης Αραποστάθης (ΕΚΠΑ) και Τέλης Τύμπας (ΕΚΠΑ) /
Organizers: Stathis Arapostathis (University of Athens) and Aristotle Tympas (University of Athens)

Στόχος της ημερίδας είναι να παρουσιαστούν άρθρα σχετικά με την ιστορία της τεχνολογίας στην Ελλάδα. Τα άρθρα αυτά προετοιμάζονται για ένα ειδικό τεύχος του περιοδικού *History of Technology*, το οποίο επιμελούνται οι διοργανωτές της ημερίδας. Η συμμετοχή στην ημερίδα θα είναι ανοικτή. Σε κάθε ενότητα θα υπάρξει σχολιασμός.

This is a workshop on the history of technology in Greece, which will focus on the presentation of draft versions of articles that are being prepared for an upcoming special issue of *History of Technology* (to be edited by the workshop organizers). Participation in the workshop is open. All papers will receive comments.

Σχολιαστές / Commentators

- Ian Inkster (SOAS, University of London), επιμελητής του *History of Technology*
- Robert Fox (University of Oxford)
- Graeme Gooday (University of Leeds)
- Theodore Arabatzis (University of Athens)
- Kostas Gavroglu (University of Athens)
- Manolis Patiniotis (University of Athens)

Program

9.00-9.30 Introduction

- Stathis Arapostathis (University of Athens) and Aristotle Tympas (University of Athens)
- Ian Inkster (SOAS, University of London)

9.30-11.00 Session 1: Industries, Technological Change and Society

1. Apostolos Delis (University of Crete/FORTH), Technology, Innovation and Evolution in Greek Shipbuilding, from the 18th to the 19th century
2. Faidra Papanelopoulou (University of Athens), Refrigerators and Food Industry in the 20th Century
3. Dionysis Paraskevopoulos (University of Athens), Choosing Locomotives in the Formative Period of the Greek Railways, Late 19th to Early Twentieth century
4. Katerina Vlantoni (University of Athens), Aspasia Kandarakis (University of Athens) and Antonia Pavli (Orebro University), Medical Technologies and Health Policies in Post WW II Greece
Commentator: Robert Fox (University of Oxford)

11.00-11.20 Coffee Break

11.20-12.50 Session 2: Engineering Cultures, Expertise and Socio-Technical Networks

5. Spyros Tzokas (Open University/FORTH), Greek Engineers, Institutions, Periodicals and Ideology Late 19th and Early 20th century

6. Stathis Arapostathis (University of Athens) and Serkan Karas (University of Athens), Expertise, Water management and Techno-Politics in Energy and Agriculture, 1940-2014: The Case of Acheloos River

7. Vasiliki Aggelopoulou (University of Athens) and Aristotle Tympas (University of Athens), Competing Wind Energy Technology Paradigms, 1980s-2010s

8. Stathis Arapostathis (University of Athens), Yannis Garyfalos, Aspasia Kandaraki (University of Athens) and Aristotle Tympas (University of Athens), 'Tobacco for Atoms': Rumors about and resistances to a nuclear reactor that was never built

Commentator: Graeme Gooday (University of Leeds)

12.50-13.10 Coffee Break

13.10-14.00 Session 3: Army, State and Technological Change

9. Dimitris Vogiatzis (Hellenic Force Museum), Military Technologies and Wars in the First Half of the 20th century

10. Dimitris Ziakas (University of Athens), Armament Projects: The Greek Airforce Case, 1950-2000

Commentator: Theodore Arabatzis (University of Athens)

14.00-15.30 Lunch Break

15.30-16.40 Session 4: Transport Technologies and Mobilities

11. Christos Karampatsos (University of Athens), Early Automobility in Greece, 1900-1940

12. Areti Sakellaridou (Panteion University) and Evangelia Chatzikonstantinou (Panteion University), History of Mobility in Greece: The building of the national road network as a representative episode

13. Alexia Sofia Papazafeiropoulou (National Technical University of Athens), Konstantinos Vattes (University of Athens), Katerina Zacharopoulou (University of Athens), Visions of Technology, Travel and Tourism in Post-World War II Greece

Commentator: Manolis Patiniotis (University of Athens)

16.40-17.00 Coffee Break

17.00-18.10 Session 5: Public Image of Technology and Socio-Technical Relations

14. Eirini Mergoupi Savaidou (University of Athens), Science and Technology Relations in the Greek Press, Late 19th to Early 20th century

15. Charilkeia Konsta (University of Athens) and Panagiotis Kalampalikas (University of Athens), Domesticating Technology through Advertisements: The Case of Computing Technology in Greece, 1950 – 2000.

16. Theodore Lekkas (University of Athens), Greek Technical Press and Software Industry in the 1980s

Commentator: Kostas Gavroglu (University of Athens)

18.10-18.30 Coffee Break

18.30-19.30 General Comments

Kostas Gavroglu (chair), Robert Fox, Graeme Gooday, Ian Inkster

Η Οργανωτική Επιτροπή

Στάθης Αραποστάθης, Τμήμα ΜΙΘΕ, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Ειρήνη Μεργούπη-Σαβαΐδου, Διδάκτωρ Ιστορίας των Επιστημών και της Τεχνολογίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών / Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

Σάντυ Σακορράφου, Διδάκτωρ Ιστορίας και Φιλοσοφίας της Επιστήμης, University of Leeds – Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Σπύρος Τζόκας, Διδάκτωρ Ιστορίας των Επιστημών και της Τεχνολογίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών / Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Μεταδιδακτορικός Ερευνητής, Ίδρυμα Τεχνολογίας & Έρευνας / Ινστιτούτο Μεσογειακών Σπουδών – Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Χριστιάνα Χριστοπούλου, Διδάκτωρ Ιστορίας των Επιστημών, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών / Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο – Διευθύντρια της Εκδοτικής Αθηνών

Η Επιστημονική Επιτροπή

Κώστας Γαβρόγλου, ΜΙΘΕ / ΕΚΠΑ

Γιώργος Βλαχάκης, Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών / ΕΑΠ

Γεράσιμος Μέριανος, Ινστιτούτο Ιστορικών Ερευνών / ΕΙΕ

Φαίδρα Παпанελοπούλου, ΜΙΘΕ / ΕΚΠΑ